

T. C. Resmî Gazete

Kuruş Tarihi : (7 Teşrinievvel 1336) — 7 Ekim 1920

Yönetim ve yazı işleri için Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğüne başvurulur	10 Ağustos 1988 ÇARŞAMBA	Sayı : 19895
--	-----------------------------	--------------

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Milletlerarası Sözleşme

Karar Sayısı : 88/13023

21/4/1988 tarihli ve 3441 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan ekli “İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi”nin (ilişik beyan ve ihtirazi kayıtlı) onaylanması; Dışişleri Bakanlığı’nın 26/5/1988 tarihli ve ÇTUK-720-257-30-2287-1727 sayılı yazısı üzerine, 31/5/1963 tarihli ve 244 sayılı Kanunun 3 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu’nca 16/6/1988 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Kenan EVREN
Cumhurbaşkanı

T. ÖZAL
Başbakan

İ. K. ERDEM
Devlet Bak.-Başbakan Yrd.

A. BOZER
Devlet Bakanı

C. ÇİÇEK
Devlet Bakanı

M. KALEMLİ
İçişleri Bakanı

İ. S. GİRAY
Bayındırlık ve İskan Bak.

B. AKARCALI
Çalışma ve Sos. Güvenlik Bak. V.

K. OKSAY
Devlet Bakanı

A. K. ALPTEMOÇİN
Devlet Bakanı V.

N. KITAPÇI
Devlet Bakanı

A. M. YILMAZ
Dışişleri Bakanı

B. AKARCALI
Sağ. ve Sos. Yard. Bak.

Ş. YÜRÜR
Sanayi ve Ticaret Bakanı

A. TENEKECI
Devlet Bakanı

A. KAHVECİ
Devlet Bakanı

M. O. SUNGURLU
Adalet Bakanı

A. K. ALPTEMOÇİN
Maliye ve Gümrük Bakanı

E. PAKDEMİRLİ
Ulaştırma Bakanı

F. KURT
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bak.

V. ATASOY
Devlet Bakanı

M. YAZAR
Devlet Bakanı

E. VURALHAN
Millî Savunma Bakanı

H. C. GÜZEL
Millî Eğt. Genç. ve Spor Bak.

H. H. DOĞAN
Tarım Orman ve Köy İşleri Bak.

M. T. TİTİZ
Kültür ve Turizm Bakanı

Yürütme ve İdare Bölümü Sayfa : 1

**İŞKENCEYE VE DİĞER ZALİMANE; GAYRİİNSANÎ VEYA
KÜÇÜLTÜCÜ MUAMELE VEYA CEZAYA KARŞI
BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SÖZLEŞMESİ**

Bu Sözleşmeye Taraf olan Devletler;

Birleşmiş Milletler Anlaşması'nda ilan edilen ilkelere uygun olarak insanlık aleminin tüm mensuplarının eşit ve vazgeçilmez haklarının tanınmasının, dünyada hürriyetin, adaletin ve barışın temelini oluşturduğunu düşünerek,

Bu hakların, kişinin haysiyetine bağlı olarak meydana geldiğini *kabul ederek*,

Devletlerin Birleşmiş Milletler Andlaşması ve özellikle 55 nci madde gereğince İnsan Hakları ve Ana Hürriyetlerine saygıyı dünyada yaymak ve bunlara uymak yüklemelerini *düşünerek*,

Hiç kimsenin işkence veya zalimane gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya tabi tutulmamasını öngören, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 5 ve Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 7 nci maddelerini *dikkate alarak*,

Genel Kurul tarafından 9 Aralık 1975 tarihinde kabul edilen, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Tabi Tutulan Kimselerin Korunmaları Hakkında Beyanname'yi keza *dikkate alarak*,

Bütün dünyada işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya karşı mücadeleyi daha etkinleştirmeyi *arzulayarak*,

Aşağıdaki maddeler üzerinde anlaşmışlardır.

KISIM I

Madde 1

1. Sözleşme amaçlarına göre, "İşkence" terimi, bir şahsa veya bir üçüncü şahsa, bu şahsın veya üçüncü şahsın işlediği veya işlediğinden şüphe edilen bir fiil sebebiyle, cezalandırmak amacıyla bilgi veya itiraf elde etmek için veya ayırım gözetin herhangi bir sebep dolayısıyla bir kamu görevlisinin veya bu sıfatla hareket eden bir başka şahsın teşviki veya rızası veya muvafakatıyla uygulanan fiziki veya manevi ağır acı veya ızdırap veren bir fiil anlamına gelir. Bu yalnızca yasal müeyyidelerin uygulanmasından doğan, tabiatında olan veya anî olarak husule gelen acı ve ızdırabı içermez.

2. Bu madde, konu hakkında daha geniş uygulama hükümleri ihtiva eden herhangi uluslararası bir belge veya millî mevzuata hâlel getirmez.

Madde 2

1. Sözleşme'ye Taraf Devlet, yetkisi altındaki ülkelerde işkence olaylarını önlemek için etkili kanuni, idari, adli veya başka tedbirleri alacaktır.

2. Hiç bir istisnai durum, ne harp hali ne de bir harp tehdidi, dahili siyasi istikrarsızlık veya herhangi başka bir olağanüstü hal, işkencenin uygulanması için gerekçe gösterilemez.

3. Bir üst görevlinin veya bir kamu merciinin emri, işkencenin haklılığına gerekçe kabul edilemez.

Madde 3

1. Hiçbir Taraf Devlet bir şahsı, işkenceye tabi tutulacağı tehlikesinde olduğuna dair esaslı sebeplerin bulunduğu kanaatını uyandıran başka devlete geri göndermeyecek, sınır dışı etmeyecek veya iade etmeyecektir.

2. Bu gibi esaslı sebeplerin bulunup bulunmadığını tayin maksadıyla, yetkili merciler, sözkonusu devlette mümkün olduğu kadar sistemli biçimde yaygın, açık seçik veya kütleli insan hakları ihlalleri bulunup bulunmadığı dahil tüm ilgili hususları gözönünde tutacaktır.

Madde 4

1. Her Taraf Devlet, tüm işkence eylemlerinin kendi ceza kanununa göre suç olması sağlayacaktır. Aynı şekilde, işkence yapmaya teşebbüs ve işkenceye iştirak veya suç ortaklığı yapan şahsın fiili suç sayılacaktır.

2. Her Taraf Devlet, fiilleri ağırlıklarını dikkate alarak uygun müeyyidelerle cezalandıracaktır.

Madde 5

1. Her Taraf Devlet, aşağıdaki hallerde, 4. maddede zikredilen suçlar üzerinde kendi yetkisini tesis etmek için gerekli olabilecek tedbirleri alacaktır.

- a) Suçlar yetkisi altındaki ülkelerde veya bu Devlette kayıtlı bir gemi veya uçakta işlenmişse,
- b) İtham olunan sanık bu Devlet uyrukluğunda ise,
- c) İşkence suçu mağduru bu Devletin uyrukluğunda olup, bu Devletin uygun görmesi halinde,

2. Aynı şekilde her Taraf Devlet, itham olunan şahsın kendi yetkisi altındaki ülkelerde bulunması ve bu şahsı 8. maddeye uygun olarak bu maddenin 1. paragrafında zikredilen Devletlerden herhangi birisine iade etmediği takdirde kendi yetkisini tesis etmek için lüzumlu olabilecek tedbirleri alacaktır.

3. Bu Sözleşme iç hukuka uygun olarak uygulanan herhangi bir ceza yetkisini bertaraf etmemektedir.

Madde 6

1. Kendisinde mevcut bilgilerin incelenmesini müteakip, tatmin olması üzerine, şartlar gerektiriyor ise, 4. maddede zikredilen herhangi bir suçu işlediği iddia edilen şahsın ülkesinde bulunduğu herhangi bir Sözleşme'ye Taraf Devlet bu şahsı tutuklayacak veya hazır bulunmasını sağlayacak diğer hukuki tedbirleri alacaktır. Tutuklama ve öteki hukuki tedbirler, bu Devlet Kanunda öngörüldüğü şekilde sağlanacak ancak sadece herhangi bir ceza veya iade kovuşturmasının başlatılmasına imkân sağlayacak kadar devam edebilecektir.

2. Bu Devlet derhal olayların bir ön soruşturmasını yapacaktır.

3. Bu maddenin 1. paragrafına uygun şekilde tutuklanan her şahıs, uyrukunda olduğu Devletin, vatansız ise mutad olarak ikamet ettiği Devletin uygun en yakın temsilcisi ile derhal haberleşmesine yardımcı olunacaktır.

4. Bir Devlet, bu maddeye uygun olarak, bir şahsı tutukladığında 5. maddenin 1. paragrafında atıf yapılan Devletlere derhal şahsın tutuklandığını ve tutuklanmasını gerektiren şartları bildirecektir. Bu maddenin 2. paragrafında öngörülen önsoruşturma işlemini tamamlayan Devlet verdiği sonuçları bu Devletlere hemen bildirecek ve yetkisini kullanıp kullanmayacağını da belirtecektir.

Madde 7

1. Yetkisi altındaki ülkelerde 4. maddede zikredilen herhangi bir suçu işlediği iddia olunan bir şahsın bulunduğu Taraf Devlet, 5. maddedeki halleri teemmül ettikten sonra, sanığı iade etmediği takdirde, kovuşturma amacıyla dosyayı yetkili mercilerine intikal ettirecektir.

2. Bu merciler, o Devletin kanunları gereğince ciddi nitelikte diğer herhangi bir suç olayında olduğu gibi aynı şekilde karar afacaklardır. 5. maddenin 2. paragrafında atfı yapılan hallerde kovuşturma ve mahkûmiyet için gerekli delil ölçüleri, 5. maddenin 1. paragrafındaki hallere uygulananlardan hiçbir şekilde daha az kesin olmayacaktır.

3. 4 ncü maddede zikredilen suçlardan herhangi birisi ile ilgili olarak hakkında kovuşturma yapılan herhangi bir şahısa, kovuşturmanın tüm safhalarında adil muamele garanti edilecektir.

Madde 8

1. Taraf Devletler arasında mevcut herhangi bir suçluların iadesi sözleşmesinde, 4. maddede zikredilen suçlar, iade edilebilir suçlar meyanında kabul edilecektir. Taraf Devletler bu gibi suçları aralarında yapılacak her suçluların iadesi sözleşmesine iade edilir suçlar olarak dahil etmeyi yükümlenmişlerdir.

2. İadeyi bir sözleşmenin mevcudiyeti şartına bağlayan bir Taraf Devlet aralarında iade sözleşmesi olmayan sözleşme'ye Taraf diğer bir Devletten iade için talep aldığı takdirde, bu suçlarla ilgili olarak bu sözleşmeyi iade için bir hukuki temel olarak düşünebilir. İade, talep edilen Devlet Kanununun diğer şartlarına tâbi olacaktır.

3. İadeyi bir sözleşmenin bulunması şartına bağlamayan Taraf Devletler talep olunan Devletin Kanunu tarafından öngörülen şartlara bağlı olarak aralarında bu suçları iade edilir suçlar sayacaklardır.

4. Bu suçlar, Taraf Devletler arasında, iade amacıyla, sadece meydana geldikleri yerde değil, fakat aynı zamanda 5. maddenin 1. paragrafına göre devletlerin yetkilerini tesis etmeleri istenilen ülkelerinde de işlenmiş gibi işleme tâbi tutulacaktır.

Madde 9

1. 4. maddede zikredilen suçlardan herhangi biri dolayısıyla yürütülen kovuşturmalara ilgili olarak, kovuşturma için gerekli tüm delillerin sunulması dahil, Taraf Devletler birbirine en geniş adli yardımı sağlayacaklardır.

2. Taraf Devletler, bu maddenin 1. paragrafı gereğince yükümlülüklerini, aralarında mevcut olabilecek herhangi bir karşılıklı adli yardım sözleşmesine uygun olarak yerine getireceklerdir.

Madde 10

1. Her Taraf Devlet, işkencenin yasaklanmasına dair eğitim ve bilginin kanun uygulayıcı personel, sivil veya askeri, tıbbi personel, kamu görevlileri ve herhangi bir şekilde tutuklanan, nezarete alınan veya hapsedilen (cezaevine konulan) herhangi bir şahsın tutuklanması, sorgulanması veya muamelesiyle ilgilenebilecek diğer şahısların eğitim programına dahil edilmesini sağlayacaktır.

2. Her Taraf Devlet, bu gibi kişilerin görev ve yetkilerine dair yayınlanan kurallar ve ya talimatlara bu yasaklamayı da dahil edecektir.

Madde 11

1. Her Taraf Devlet, işkence olaylarını önlemek maksadıyla, yetkisi altındaki ülkelerde herhangi bir şekilde tutuklanan, nezarete alınan veya hapsedilen kişilerin tutuklanması ve tâbi tutulacağı muamele ile ilgili düzenlemeleri ve bunlara ait sorgulama kurallarını, talimatları, yöntemleri ve uygulamaları sistematik şekilde gözden geçirecektir.

Madde 12

Her Taraf Devlet, yetkisi altındaki ülkelerde bir işkence eyleminin işlendiğine inanmak için ciddi sebepler mevcut olan her halde, yetkili mercilerinin derhal ve tarafsız soruşturma yürütmelerini sağlayacaktır.

Madde 13

Her Taraf Devlet, kendi yetkisi altındaki ülkelerde işkenceye maruz kaldığını iddia eden herhangi bir şahsın yetkili mercilere şikâyet hakkını ve davasının bu mercilerce hemen ve tarafsızca inelenmesini sağlayacaktır. Şikâyetçinin ve tanıkların şikâyet veya şahadetin bir sonucu olarak, tüm fena muamele veya tehdide karşı korunmalarını sağlamak için önlemler alınacaktır.

Madde 14

1. Her Taraf Devlet kendi hukuk sistemi dahilinde işkence eylemi mağdurunun zararının karşılanması ve mümkün olan rehabilitasyon imkanları dahil uygulanabilir, adil ve yeterli bir tazminat hakkına sahip olmasını temin edecektir. İşkence eylemi sonucu mağdurun ölmesi halinde bakmakla yükümlü olduğu muhtaçları tazminat almaya yetkili olacaklardır.

2. Bu madde, mağdurun veya diğer şahısların millî kanuna-göre mevcut olabilecek tazminat hakkını hiçbir şekilde etkilemeyecektir.

Madde 15

Her Taraf Devlet işkence yapılarak alındığı tespit olunan herhangi bir ifadenin, işkence yapmakla itham olunan kişi aleyhinde delil olarak kullanılması hariç, herhangi bir kovuşturmada delil olarak kabul edilmemesini sağlayacaktır.

Madde 16

1. Her Taraf Devlet, yetkisi altındaki ülkelerde 1 nci maddede tanımlandığı şekilde işkence derecesine varmayan diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya ceza gibi fiillerin, bir kamu görevlisi tarafından veya onun teşviki veya açık veya gizli muvafakatı ile veya resmî sıfatıyla hareket eden bir başka şahıs tarafından işlenmesini önlemeyi üstlenecektir. Özellikle, 10, 11, 12, ve 13. maddelerde yer alan yükümlülükler zalimane, gayriinsani veya küçültücü ceza veya muamele şeklindeki diğer işkence biçimlerine de uygulanacaktır.

2. Bu Anlaşma hükümleri zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı yasaklayan veya iade veya sınır dışı etmeyi ilgilendiren herhangi bir başka uluslararası belge veya millî hukuk hükümlerine zarar vermeyecektir.

KISIM II**Madde 17**

1. Bundan sonra belirtilecek görevleri yerine getirmek üzere İşkencenin Önlenmesi Komitesi (bundan böyle komite şeklinde atuf yapılacaktır) kurulacaktır. Komite, insan hakları alanında yüksek ahlaki yetenek ve yetkileriyle tanınmış, kişisel ehliyetleriyle hizmet edecek on uzmandan oluşacaktır. Uzmanlar Taraf Devletler tarafından seçilecek ve bu seçimde, hakça coğrafi dağılım ile hukuki deneyimi olan bazı kişilerin komiteye katılmasının faydası gözönünde tutulacaktır.

2. Komite üyeleri Taraf Devletler tarafından tayin edilen kişiler listesinden gizli oyla seçilecektir. Her Taraf Devlet kendi uyrukları arasından bir kişiyi tayin edebilecektir. Taraf Devletler, İşkencenin Önlenmesi Komitesi'nde hizmet vermeye arzulu ve aynı zamanda Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi gereğince tesis olunan İnsan Hakları Komitesi'nin de üyesi olan kişilerin tayinindeki yararı hatırd tutacaklardır.

3. Komite üyeleri seçimi, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından toplanacak Taraf Devletlerin iki yıllık toplantılarında yapılacaktır. Taraf Devletlerin üçte ikisinin ekseriyet teşkil edeceği bu toplantılarda, en fazla sayıda oyu elde eden ve hazır bulunan ve oy veren Taraf Devlet temsilcilerinin oylarının mutlak çoğunluğunu alan kişiler Komite üyesi seçileceklerdir.

4. İlk seçim, Sözleşme'nin yürürlüğe girdiği günü takip eden altı aydan daha geç olmayan bir tarihte yapılacaktır. Her bir seçimden en aşağı dört ay önce, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri kendi adaylarını üç ay içinde sunmaları için Taraf Devletlere bir mektupla çağrıda bulunacaktır. Genel Sekreter, bu şekilde tayin olunan tüm şahısların alfabetik düzende bir listesini, bunları tayin eden Taraf Devletleri de işaret ederek belirleyecek ve Taraf Devletlere sunacaktır.

5. Komite üyeleri dört yıl için seçileceklerdir. Aday gösterildikleri takdirde yeniden seçilebileceklerdir. Bununla birlikte, ilk seçimde göreve atanan beş üyenin görev süresi, iki yılın sonunda sona erecek, ilk seçimden hemen sonra bu beş üyenin isimleri bu maddenin 3. paragrafında atuf yapılan toplantının başkanı tarafından kura ile seçilecektir.

6. Bir Komite üyesinin ölümü veya başka herhangi bir sebeple artık komite görevlerini yerine getirmemesi halinde kendisini tayin eden Taraf Devlet kendi uyrukları arasından Taraf Devletlerin çoğunluğunun tasvibine bağlı olmak kaydıyla kalan süre için bir başka uzman tayin edecektir. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından teklif olunan tayinin bildirilmesinden itibaren altı hafta içinde Taraf Devletlerden yarıyı veya daha fazlası tarafından karşı çıkılmadıkça, yapılan işlem kabul edilmiş sayılacaktır.

7. Taraf Devletler görevlerini yaptıkları esnada Komite üyelerinin masraflarından sorumlu olacaklardır.

Madde 18

1. Komite, görevlilerini iki yıllık bir süre için seçecektir. Bunlar yeniden seçilebileceklerdir.

2. Komite kendi çalışma kurallarını tesis edecek, ancak bu kurallar, diğer hususlar meyanında, aşağıdaki hususları ihtiva edecektir:

a) Altı üye çoğunluk nisabını teşkil edecektir,

b) Komite kararları mevcut üyelerin çoğunluk oyu ile alınacaktır.

3. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, bu Sözleşme gereğince Komite görevlerinin etkin şekilde icrası için gerekli personel ve kolaylıkları sağlayacaktır.

4. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Komite'nin ilk toplantısı için çağrıda bulunacaktır. İlk toplantısından sonra, Komite kendi çalışma kurallarında öngörülen zamanlarda toplanacaktır.

5. Taraf Devletler, Komite ile Taraf Devletlerin yaptıkları toplantılarda doğan masraflardan, bu maddenin 3. paragrafına uygun olarak Birleşmiş Milletlerce karşılanan personel masrafı ve kolaylıklar gibi Birleşmiş Milletlerce ödenenler dahil sorumlu olacaklardır.

Madde 19

1. Taraf Devletler, bu Sözleşme'nin ilgili Taraf Devlet için yürürlüğe girmesinden sonra bir yıl içinde Sözleşme gereğince üstlendikleri yükümlülüklerini yerine getirmek için aldıkları tedbirler hakkında her dört sene bir Komite'ye tamamlayıcı raporlar ve Komite'nin isteyebileceği bu gibi diğer raporları sunacaklardır.

2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri raporları tüm Taraf Devletlere gönderecektir.

3. Her rapor, üzerinde uygun görebileceği genel yorumları yapabilecek olan Komite tarafından incelenecek ve bunlar ilgili Taraf Devlete gönderilecektir. Bu Taraf Devlet tercihi-ne göre gözlemleriyle bu rapora karşılık verebilir.

4. Komite, kendi takdiri çerçevesinde 24. maddeye uygun olarak verilen yıllık rapora, ilgili Taraf Devletten rapor hakkında alınmış görüşlerle birlikte, bu maddenin 3. paragrafına göre yaptığı yorumlarında dahil edilmemesine karar verebilir. İlgili Taraf Devletçe istenmiş ise, Komite keza bu maddenin 1. paragrafı gereğince sunulan raporun bir kopyasını da rapora dahil edebilir.

Madde 20

1. Komite'nin, bir Taraf Devletin ülkesinde işkencenin sistematik bir şekilde uygulandığına dair inandırıcı bilgi alması halinde, Komite, ilgili Taraf Devleti bu bilginin incelenmesinde işbirliği yapmaya ve bu maksatla alınan bilgi dolayısıyla gözlemlerini sunmaya davet edecektir.

2. Komite, ilgili Taraf Devletin sunmuş olabileceği gözlemleri olduğu kadar temin edilebilecek ilgili başka malumatı da dikkate alarak, gerekli olduğuna karar verdiğinde, üyelerinden birini veya daha fazlasını gizli bir soruşturma yapmak ve acilen komiteye rapor vermek üzere tayin edebilir.

3. Soruşturma bu maddenin 2. paragrafına uygun olarak yapılmış ise, Komite, ilgili Taraf Devletin işbirliğini isteyecektir. Bu Taraf Devlet ile anlaşmaya varılarak, böyle bir soruşturma o devlet ülkesine bir ziyareti de içerebilir.

4. Bu maddenin 2. paragrafı ile uyumlu olarak görevli üye veya üyelerin bulgularını inceledikten sonra, Komite, bu bulguları duruma göre uygun gördüğü yorumları ve önerileriyle birlikte ilgili Taraf Devlete gönderecektir.

5. Bu maddenin 1 ve 4. paragraflarında zikredilen tüm işlemler gizli olacaktır ve işlemlerin bütün aşamalarında Taraf Devletin işbirliği aranacaktır. 2. paragrafa uygun şekilde yapılan soruşturmanın ikmal edilmesinden sonra Komite, ilgili Taraf Devlet ile istişareyi müteakip 24. maddeye uygun olarak düzenlediği yıllık raporunda, işlemlerin sonuçlarının bir özeti yer almasına karar verebilir.

Madde 21

1. Bu Sözleşmeye Taraf olan bir Devlet bu madde hükmü dairesinde herhangi bir zamanda, bir Taraf Devletin diğer bir Taraf Devletin bu Sözleşmeye göre yükümlülüklerini yerine getirmediği hususunda Komite'nin şikayetleri alma ve inceleme yetkisini tanıdığını beyan edebilir. Bu gibi şikayetler sadece komitenin kendisi ile ilgili olarak yetkisini bir beyanla tanıyan bir Taraf Devlet tarafından yapılması halinde bu maddede vazedilen usullere uygun olarak kabul edilebilir ve incelenebilir. Komite tarafından hiçbir şikayet, böyle bir beyanı yapmamış bulunan Taraf Devleti ilgilendirdiği takdirde incelenmeyecektir. Bu madde gereğince alınan şikayetler aşağıdaki usule göre işleme konulacaktır :

a) Bir Taraf Devlet, diğer bir Taraf Devletin bu Sözleşme hükümlerini uygulamadığını düşündüğü takdirde, yazılı bir başvuru ile, meseleyi o Taraf Devletin dikkatine getirebilir. Bu başvurunun alınmasından itibaren üç ay içerisinde başvuruyu alan Devlet, mümkün ve ilgili olduğu nispette, konu hakkında uygulanan veya uygulanması düşünülen ulusal kurullar ve tazmin yollarına atıfla, bunları ihtiva edecek şekilde, meseleyi izah eden bir açıklamayı veya başka herhangi bir beyanın yazılı olarak, başvuruyu gönderen Devlete verecektir;

b) İlk başvurunun kabul eden Devlet tarafından alınmasından itibaren altı ay içerisinde her iki ilgili Taraf Devletin tatmin olacağı şekilde halledilmediği takdirde; bu Devletlerden herbiri, Komite'ye ve öteki Devlete yapacağı bir bildiri ile konuyu Komite'ye intikal ettirmek hakkına sahip olacaktır;

c) Komite, genel olarak kabul edilmiş bulunan Devletler Hukuku prensiplerine uygun şekilde, konu ile ilgili olarak tüm ulusal tazmin yollarına başvurulduğunu ve bunların tüketildiğini tespit ettikten sonra, sadece bu durumda bu madde gereğince kendisine intikal ettirilen meseleyi inceleyecektir. Bu kural, tazmin yollarının uygulanmasının, makul olmayan şekilde, geciktirildiği veya bu Sözleşmenin ihlalden dolayı mağdur olan şahsa etkin bir yardım sağlanması muhtemel değil ise, geçerli olmayacaktır;

d) Komite bu madde gereğince şikayetleri incelerken kapalı toplantılar yapacaktır;

e) Komite, (c) alt-paragrafı hükümlerine bağlı olmak kaydıyla, bu Sözleşmede öngörülen yükümlülükler saygı gösterilmesi esasına dayalı olarak, meselenin dostane çözülmesi maksadıyla arabuluculuğunu ilgili Taraf Devletlere sunacaktır. Komite, bu amaçla, uygun görülen ahvalde, ayrı bir uzlaştırıcı komisyon kuracaktır;

f) Komite, bu madde gereğince herhangi bir mesele kendisine gönderildiğinde, ilgili Taraf Devletlere (b) alt-paragrafında atıf yapılan ilgili malumatı tevdi etmeleri için çağrıda bulunabilir;

g) (b) alt-paragrafında atıf yapılan ilgili Taraf Devletler, konu Komite tarafından incelendiği sırada temsil edilmek ve sözlü veya yazılı takdimlerde bulunmak hakkını haiz olacaklardır;

h) Komite, (b) alt-paragrafı gereğince bildirimin alındığı tarihi takiben on iki ay içerisinde bir rapor sunacaktır;

(i) Komite (e) alt-paragrafı şartları dahilinde bir çözüme ulaşıldığı takdirde, raporunu olayların kısa bir beyanı ve varılan çözüme inhisar ettirecektir.

(ii) (e) alt-paragrafı dahilinde bir çözüme ulaşılmaması halinde, Komite raporunu olayların kısa bir açıklamasına tahsis edecek, ilgili Taraf Devletler tarafından yapılan yazılı takdimler ve sözlü takdimlerin tutanağı rapora eklenecektir.

Her meselede, rapor ilgili Taraf Devletlere tebliğ edilecektir.

2. Bu madde hükümleri bu Sözleşmeye Taraf beş Devletin bu maddenin 1. paragrafı dairesinde beyanda bulunmalarıyla uygulamaya konulacaktır. Bu beyanlar Taraf Devletler tarafından bir örneğini diğer Taraf Devletlere gönderecek olan Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne tevdi olunacaktır. Yapılan bu beyan, Genel Sekreter'e herhangi bir zamanda yapılacak başka bir beyan ile geri alınabilir. Bu geri alma, bu maddeye göre evvelce gönderilmiş bir şikayet konusunun incelenmesine zarar vermeyecektir; Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri beyanda bulunmadıkça, herhangi bir Taraf Devlet tarafından başkaca şikayet alınmayacaktır.

Madde 22

1. Bu Sözleşmeye Taraf bir Devlet, Sözleşme hükümlerinin bir Taraf Devletçe ihlâlinden mağdur olduğunu iddia eden kendi yetkisi altındaki kişilerden gelen veya onlar adına yapılan şikayetleri almak ve incelenmek için Komite'nin yetkisini bu madde gereğince tanıdığını her zaman beyan edebilir. Yapılan şikayet böyle bir beyanı yapmayan Taraf Devleti ilgilendirdiği takdirde, Komite tarafından alınmayacaktır.

2. Komite, bu madde gereğince yazılmış imzasız veya bu gibi şikayet gönderme hakkının suistimal edildiğini veya sözleşme hükümleriyle bağdaşmayan herhangi bir şikayeti kabul edilmez sayacaktır.

3. Komite 2. paragraf hükümlerine bağlı olarak, bu madde gereğince kendisine gönderilen herhangi bir şikayeti 1. paragraf gereğince beyanda bulunan ve Sözleşmenin herhangi bir hükmünü ihlal ettiği ileri sürülen Taraf Devletin dikkatine sunacaktır. Hakkında şikayet olan Devlet, altı ay içerisinde meseleyi aydınlatan yazılı izah veya beyanlarını ve var ise yapılan tazminatı Komiteye sunacaktır.

4. Komite, bu madde hükmü dairesinde aldığı şikayetleri kişi ve ilgili Taraf Devletçe veya onlar adına sağlanan tüm bilgilerin ışığında inceleyecektir.

5. Komite bir kişiden aldığı şikayetleri aşağıdaki hususları tespit etmedikçe bu madde gereğince tetkik etmeyecektir :

a) Aynı konunun başka uluslararası tahkik veya çözüm usulü çerçevesinde incelenmiş ve halen de inceleniyor olmaması;

b) Kişinin tüm ulusal kanun yollarını tüketmiş olması; kanuni yolların uygulanmasının makul olmayan şekilde uzaması veya bu Sözleşmenin ihlâlinden dolayı mağdur olan şahsın zararını etkin bir şekilde karşılamamasının muhtemel olması halinde bu bir kural sayılmayacaktır.

6. Komite bu madde gereğince şikayetleri incelerken kapalı toplantı yapacaktır.

7. Komite görüşlerini ilgili Taraf Devlete ve kişiye bildirecektir.

8. Bu madde hükümleri bu Sözleşmeye Taraf beş Devletin bu maddenin 1. paragrafı gereğince beyanda bulunmalarıyla yürürlüğe girecektir. Bu beyanlar Taraf Devletler tarafından birer örneği öteki Taraf Devletlere gönderilmek üzere Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne tevdi olunacaktır. Yapılan beyan, herhangi bir zamanda Genel Sekreter'e yapılacak bir bildiri ile geri alınabilmektedir. Böyle bir geri alma bu madde gereğince yapılmış herhangi bir şikayetin bir konusunun incelenmesine zarar vermeyecektir; Genel Sekreter tarafından beyanın geri alındığına dair tebligatın alınmasından sonra, Taraf Devlet yeni bir beyanda bulunmadıkça, kişi veya onun adına bu madde gereğince başkaca şikayet kabul edilmeyecektir.

Madde 23

Komite ve 21. maddenin 1 (e) paragrafı gereğince tayin olunan ayrı uzlaştırma komisyonlarının üyeleri, Birleşmiş Milletler imtiyaz ve Muafiyetleri Sözleşmesi'nin ilgili bölümlerinde yeralan Birleşmiş Milletler uzmanlarına tanınan imtiyaz, muafiyet ve kolaylıklarından yararlanacaklardır.

Madde 24

Komite Sözleşme gereğince yaptığı faaliyetleri hakkında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na ve Taraf Devletlere yıllık bir rapor sunacaktır.

KISIM III**Madde 25**

1. Bu Sözleşme bütün Devletlerin imzasına açıktır.
2. Bu Sözleşme onaylamaya tâbidir. Onaylama belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne tevdi edilecektir.

Madde 26

Bu Sözleşme tüm Devletlerin katılmasına açıktır. Katılma, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne tevdi edilecektir.

Madde 27

1. Bu Sözleşme Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri nezdine yirminci onaylama veya katılma belgesinin tevdi edildiği günden sonra otuz gün içinde yürürlüğe girecektir.
2. Sözleşmeyi, yirminci onaylama veya katılma belgesinin tevdiinden sonra onaylayan veya katılan her bir Devlet için Sözleşme onaylama veya katılma belgesinin tevdiini takiben otuzuncu gün yürürlüğe girecektir.

Madde 28

1. Her Devlet bu Sözleşme'nin imzalanması; onaylanması veya ona katılma sırasında Komitenin 20. maddede öngörülen yetkisini kabul etmediğini beyan edebilir.
2. Bu maddenin 1. paragrafına uygun olarak çekince her Taraf Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne hitaben yapacağı bir bildiri ile bu çekinceyi geri alabilir.

Madde 29

1. Bu Sözleşmeye Taraf herhangi bir Devlet bir değişiklik önerisinde bulunabilir ve bunu Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne gönderebilir. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, bunun üzerine önerilen değişikliği, öneri üzerinde inceleme ve oylama yapmak maksadıyla bir Taraf Devletler Konferansı toplanmasını tercih edip etmediklerini kendisine bildirmeleri ricaıyla, Taraf Devletlere intikal ettirecektir. Bu şekilde bir bildirimin yapıldığı tarihten sonra dört ay içerisinde Taraf Devletlerin en az üçte birinin böyle bir konferansın toplanmasını istemeleri halinde, Genel Sekreter, Birleşmiş Milletler himayesinde Konferansı toplantıya çağıracaktır. Konferansta hazır bulunan Taraf Devletlerin çoğunluğu tarafından kabul edilen herhangi bir değişiklik ve yapılan oylama Genel Sekreter tarafından kabul edilmek üzere tüm Taraf Devletlere tevdi olunacaktır.

2. Bu maddenin 1. paragrafına uygun şekilde kabul edilen bir değişiklik, bu Sözleşmeye Taraf Devletlerin üçte ikisinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine kendi ilgili Anayasal usullerine uygun olarak yapılan değişikliği kabul ettiklerini bildirmeleriyle yürürlüğe girecektir.

3. Değişiklikler yürürlüğe girdiğinde, bunları kabul etmiş olan Taraf Devletler hakkında bağlayıcı olacak, diğer Taraf Devletler bu Sözleşme hükümleriyle ve daha önce kabul etmiş oldukları değişikliklerle bağlı olacaklardır.

Madde 30

1. İki veya daha ziyade Taraf Devlet arasında bu Sözleşmenin yorumlanması ve uygulanmasını ilgilendiren müzakere ile çözümlenemeyen herhangi bir anlaşmazlık, bunlardan birinin talebiyle hakeme havale edilecektir. Hakem talebinin yapıldığı tarihten itibaren altı ay içerisinde taraflar hakem teşkili üzerinde anlaşmaya varamazlar ise, bu taraflardan herhangi birisi anlaşmazlığı Divan Statüsü'ne uygun olarak yapılacak bir talep ile Uluslararası Adalet Divanı'na intikal ettirebilecektir.

2. Her Devlet bu Sözleşme'nin imzalanması veya onaylanması veya buna katılma sırasında bu maddenin 1. paragrafı ile bağlı olmadığını beyan edebilir. Diğer Taraf Devletler, böyle bir çekince koymuş olan herhangi bir Taraf Devlet ile ilgili olarak bu maddenin 1. paragrafı ile bağlı olmayacaklardır.

3. Bu maddenin 2. paragrafına uygun olarak çekince koyan herhangi bir Taraf Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne yapacağı bir bildirim ile bu çekincesini her zaman geri alabilir.

Madde 31

1. Bir Taraf Devlet bu Sözleşme'yi Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne yapacağı yazılı bildirim ile feshedebilir. Fesih, bildirimin Genel Sekreter tarafından alındığı tarihi takibeden bir yıl sonra geçerli olur.

2. Böyle bir fesih, hem yürürlüğe girdiği tarihten önce meydana gelen bir fiil veya ihmal ile ilgili olarak Taraf Devletin bu Sözleşme gereğince yükümlülüklerinden kurtarıcı etki yapmayacak, hem de fesih işlemi, yürürlüğe girmesinden önceki bir tarihte Komite tarafından zaten incelenmeye alınan herhangi bir meselenin tetkikine herhangi bir şekilde zarar vermeyecektir.

3. Bir Taraf Devletin feshi ihbarının yürürlüğe girmesini takibeden tarihte, Komite, o Devleti ilgilendiren yeni bir meselenin tetkikine başlamayacaktır.

Madde 32

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Birleşmiş Milletler'e üye tüm Devletlere ve bu Sözleşmeyi imzalayan veya katılan bütün Devletlere aşağıdaki hususları bildirecektir:

- a) 25 ve 26. maddeler gereğince yapılan imzalama, onaylama ve katılmalar;
- b) Sözleşmenin 27. maddesi gereğince yürürlüğe girdiği tarih ve 29. madde gereğince yapılan değişikliklerin yürürlük tarihleri;
- c) 31. maddeye göre yapılan fesihler.

Madde 33

1. İngilizce, Arapça, Çince, Fransızca ve Rusça eşit derecede geçerli olan bu Sözleşme Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne tevdi olunacaktır.

2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri bu Sözleşme'nin onaylı örneklerini tüm Devletlere gönderecektir.

Beyan :

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sözleşmenin 21 nci madde 1 nci paragrafı uyarınca, bir Taraf Devletçe diğer bir Taraf Devletin bu Sözleşme'ye göre mükellefiyetlerini yerine getirmede hususunda yapılacak şikayetleri kabul etmek ve incelemek için İşkencenin Önlenmesi Komitesi'nin yetkisini tanıdığını beyan eder.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Sözleşmenin 22 nci madde 1 nci paragrafı uyarınca, ihlâlinden mağdur olduğunu iddia eden, kendi yargısına tâbi kişilerden gelen veya onlar adına yapılan şikayetleri kabul etmek ve incelemek için, İşkenceyi Önleme Komitesi'nin yetkisini tanıdığını beyan eder.

İhtirazi Kayıt :

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Sözleşme'nin 30 ncu madde 2 nci paragrafı uyarınca, aynı maddenin 1 nci paragrafı ile kendisini bağlı addetmediğini beyan eder.

UNITED NATIONS
CONVENTION AGAINST TORTURE AND OTHER CRUEL, INHUMAN OR
DEGRADING TREATMENT OR PUNISHMENT

The States Parties to this Convention,

Considering that, in accordance with the principles proclaimed in the Charter of the United Nations, recognition of the equal and inalienable rights of all members of the human family is the foundation of freedom, justice and peace in the world,

Recognizing that those rights derive from the inherent dignity of the human person,

Considering the obligation of States under the Charter, in particular Article 55, to promote universal respect for, and observance of, human rights and fundamental freedoms,

Having regard to article 5 of the Universal Declaration of Human Rights and article 7 of the International Covenant on Civil and Political Rights, both of which provide that no one shall be subjected to torture or to cruel, inhuman or degrading treatment or punishment,

Having regard also to the Declaration on the Protection of All Persons from Being Subjected to Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, adopted by the General Assembly on 9 December 1975,

Desiring to make more effective the struggle against torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment throughout the world,

Have agreed as follows:

PART I

Article 1

1 — For the purposes of this Convention, the term “torture” means any act by which severe pain or suffering, whether physical or mental, is intentionally inflicted on a person for such purposes as obtaining from him or a third person information or a confession, punishing him for an act he or a third person has committed or is suspected of having committed, or intimidating or coercing him or a third person, or for any reason based on discrimination of any kind, when such pain or suffering is inflicted by or at the instigation of or with the consent or acquiescence of a public official or other person acting in an official capacity. It does not include pain or suffering arising only from, inherent in or incidental to lawful sanctions.

2 — This article is without prejudice to any international instrument or national legislation which does or may contain provisions of wider application.

Article 2

1 — Each State Party shall take effective legislative, administrative, judicial or other measures to prevent acts of torture in any territory under its jurisdiction.

2 — No exceptional circumstances whatsoever, whether a state of war or a threat of war, internal political instability or any other public emergency, may be invoked as a justification of torture.

3 — An order from a superior officer or a public authority may not be invoked as a justification of torture.

Article 3

1 — No State Party shall expel, return (“*refouler*”) or extradite a person to another State where there are substantial grounds for believing that he would be in danger of being subjected to torture.

2 — For the purpose of determining whether there are such grounds, the competent authorities shall take into account all relevant considerations including, where applicable, the existence in the State concerned of a consistent pattern of gross, flagrant or mass violations of human rights.

Article 4

1 — Each State Party shall ensure that all acts of torture are offences under its criminal law. The same shall apply to an attempt to commit torture and to an act by any person which constitutes complicity or participation in torture.

2 — Each State Party shall make these offences punishable by appropriate penalties which take into account their grave nature.

Article 5

1 — Each State Party shall take such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the offences referred to in article 4 in the following cases:

- (a) When the offences are committed in any territory under its jurisdiction or on board a ship or aircraft registered in that State;
- (b) When the alleged offender is a national of that State;
- (c) When the victim is a national of that State if that State considers it appropriate.

2 — Each State Party shall likewise take such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over such offences in cases where the alleged offender is present in any territory under its jurisdiction and it does not extradite him pursuant to article 8 to any of the States mentioned in paragraph 1 of this article.

3 — This Convention does not exclude any criminal jurisdiction exercised in accordance with internal law.

Article 6

1 — Upon being satisfied, after an examination of information available to it, that the circumstances so warrant, any State Party in whose territory a person alleged to have committed any offence referred to in article 4 is present shall take him into custody or take other legal measures to ensure his presence. The custody and other legal measures shall be as provided in the law of that State but may be continued only for such time as is necessary to enable any criminal of extradition proceedings to be instituted.

2 — Such State shall immediately make a preliminary inquiry into the facts.

3 — Any person in custody pursuant to paragraph 1 of this article shall be assisted in communicating immediately with the nearest appropriate representative of the State of which he is a national, or, if he is a stateless person, with the representative of the State where he usually resides.

4 — When a State, pursuant to this article, has taken a person into custody, it shall immediately notify the States referred to in article 5, paragraph 1, of the fact that such person is in custody and of the circumstances which warrant his detention. The State which makes the preliminary inquiry contemplated in paragraph 2 of this article shall promptly report its findings to the said States and shall indicate whether it intends to exercise jurisdiction.

Article 7

1 — The State Party in the territory under whose jurisdiction a person alleged to have committed any offence referred to in article 4 is found shall in the cases contemplated in article 5, if it does not extradite him, submit the case to its competent authorities for the purpose of prosecution.

2 — These authorities shall take their decision in the same manner as in the case of any ordinary offence of a serious nature under the law of that State. In the cases referred to in article 5, paragraph 2, the standards of evidence required for prosecution and conviction shall in no way be less stringent than those which apply in the cases referred to in article 5, paragraph 1.

3 — Any person regarding whom proceedings are brought in connection with any of the offences referred to in article 4 shall be guaranteed fair treatment at all stages of the proceedings.

Article 8

1 — The offences referred to in article 4 shall be deemed to be included as extraditable offences in any extradition treaty existing between States Parties. States Parties undertake to include such offences as extraditable offences in every extradition treaty to be concluded between them.

2 — If a State Party which makes extradition conditional on the existence of a treaty receives a request for extradition from another State Party with which it has no extradition treaty, it may consider this Convention as the legal basis for extradition in respect of such offences. Extradition shall be subject to the other conditions provided by the law of the requested State.

3 — States Parties which do not make extradition conditional on the existence of a treaty shall recognize such offences as extraditable offences between themselves subject to the conditions provided by the law of the requested State.

4 — Such offences shall be treated, for the purpose of extradition between States Parties, as if they had been committed not only in the place in which they occurred but also in the territories of the States required to establish their jurisdiction in accordance with article 5, paragraph 1.

Article 9

1 — States Parties shall afford one another the greatest measure of assistance in connection with criminal proceedings brought in respect of any of the offences referred to in article 4, including the supply of all evidence at their disposal necessary for the proceedings.

2 — States Parties shall carry out their obligations under paragraph 1 of this article in conformity with any treaties on mutual judicial assistance that may exist between them.

Article 10

1 — Each State Party shall ensure that education and information regarding the prohibition against torture are fully included in the training of law enforcement personnel, civil or military, medical personnel, public officials and other persons who may be involved in the custody, interrogation or treatment of any individual subjected to any form of arrest, detention or imprisonment.

2 — Each State Party shall include this prohibition in the rules or instructions issued in regard to the duties and functions of such persons.

Article 11

Each State Party shall keep under systematic review interrogation rules, instructions, methods and practices as well as arrangements for the custody and treatment of persons subjected to and form of arrest, detention or imprisonment in any territory under its jurisdiction, with a view to preventing any cases of torture.

Article 12

Each State Party shall ensure that its competent authorities proceed to a prompt and impartial investigation, wherever there is reasonable ground to believe that an act of torture has been committed in any territory under its jurisdiction.

Article 13

Each State Party shall ensure that any individual who alleges he has been subjected to torture in any territory under its jurisdiction has the right to complain to, and to have his case promptly and impartially examined by, its competent authorities. Steps shall be taken to ensure that the complainant and witnesses are protected against all ill-treatment or intimidation as a consequence of his complaint or any evidence given.

Article 14

1 — Each State Party shall ensure in its legal system that the victim of an act of torture obtains redress and has an enforceable right to fair and adequate compensation, including the means for as full rehabilitation as possible. In the event of the death of the victim as a result of an act of torture, his dependants shall be entitled to compensation.

2 — Nothing in this article shall affect any right of the victim or other persons to compensation which may exist under national law.

Article 15

Each State Party shall ensure that any statement which is established to have been made as a result of torture shall not be invoked as evidence in any proceedings, except against a person accused of torture as evidence that the statement was made.

Article 16

1 — Each State Party shall undertake to prevent in any territory under its jurisdiction other acts of cruel, inhuman or degrading treatment or punishment which do not amount to torture as defined in article 1, when such acts are committed by or at the instigation of or with the consent or acquiescence of a public official or other person acting in an official capacity. In particular, the obligations contained in articles 10, 11, 12 and 13 shall apply with the substitution for references to torture of references to other forms of cruel, inhuman or degrading treatment or punishment.

2 — The provisions of this Convention are without prejudice to the provisions of any other international instrument or national law which prohibits cruel, inhuman or degrading treatment or which relates to extradition or expulsion.

PART II

Article 17

1 — There shall be established a Committee against Torture (hereinafter referred to as the Committee) which shall carry out the functions hereinafter provided. The Committee shall consist of ten experts of high moral standing and recognized competence in the field of human rights, who shall serve in their personal capacity. The experts shall be elected by the States Parties, consideration being given to equitable geographical distribution and to the usefulness of the participation of same persons having legal experience.

2 — The members of the Committee shall be elected by secret ballot from a list of persons nominated by States Parties. Each State Party may nominate one person from among its own nationals. States Parties shall bear in mind the usefulness of nominating persons who are also members of the Human Rights Committee established under the International Covenant on Civil and Political Rights and who are willing to serve on the Committee against Torture.

3 — Elections of the members of the Committee shall be held at biennial meetings of States Parties convened by the Secretary-General of the United Nations. At those meetings, for which thirds of the States Parties shall constitute a quorum, the persons elected to the Committee shall be those who obtain the largest number of votes and an absolute majority of the votes of the representatives of States Parties present and voting.

4 — The initial election shall be held no later than six months after the date of the entry into of this Convention. At least four months before the date of each election, the Secretary-General of the United Nations shall address a letter to the States Parties inviting them to submit their nominations within three months. The Secretary-General shall prepare a list in alphabetical order of all persons thus nominated, indicating the States Parties which have nominated them, and shall submit it to the States Parties.

5 — The members of the Committee shall be elected for a term of four years. They shall be eligible for re-election if renominated. However, the term of five of the members elected at the first election shall expire at the end of two years; immediately after the first election the names of these five members shall be chosen by lot by the chairman of the meeting referred to in paragraph 3 of this article.

6 — If a member of the Committee dies or resigns or for any other cause can no longer perform his Committee duties, the State Party which nominated him shall appoint another expert from among its nationals to serve for the remainder of his term, subject to the appro-

val of the majority of the States Parties. The approval shall be considered given unless half or more of the States Parties respond negatively within six weeks after having been informed by the Secretary-General of the United Nations of the proposed appointment.

7 — States Parties shall be responsible for the expenses of the members of the Committee while they are in performance of Committee duties.

Article 18

1 — The Committee shall elect its officers for a term of two years. They may be re-elected.

2 — The Committee shall establish its own rules of procedure, but these rules shall provide, *inter alia*, that :

(a) Six members shall constitute a quorum;

(b) Decisions of the Committee shall be made by a majority vote of the members present.

3 — The Secretary-General of the United Nations shall provide the necessary staff and facilities for the effective performance of the functions of the Committee under this Convention.

4 — The Secretary-General of the United Nations shall convene the initial meeting of the Committee. After its initial meeting, the Committee shall meet at such times as shall be provided in its rules of procedure.

5 — The States Parties shall be responsible for expenses incurred in connection with the holding of meetings of the States Parties and of the Committee, including reimbursement to the United Nations for any expenses, such as the cost of staff and facilities, incurred by the United Nations pursuant to paragraph 3 of this article.

Article 19

1 — The States Parties shall submit to the Committee, through the Secretary-General of the United Nations, reports on the measures they have taken to give effect to their undertakings under this Convention, within one year after the entry into force of the Convention for the State Party concerned. Thereafter the States Parties shall submit supplementary reports every four years on any new measures taken and such other reports as the Committee may request.

2 — The Secretary-General of the United Nations shall transmit the reports to all States Parties.

3 — Each report shall be considered by the Committee which may make such general comments on the report as it may consider appropriate and shall forward these to the State Party concerned. That State party may respond with any observations it chooses to the Committee.

4 — The Committee may, at its discretion, decide to include any comments made by it in accordance with paragraph 3 of this article, together with the observations thereon received from the State Party concerned, in its annual report made in accordance with article 24. If so requested by the State Party concerned, the Committee may also include a copy of the report submitted under paragraph 1 of this article.

Article 20

1 — If the Committee receives reliable information which appears to it to contain well-founded indications that torture is being systematically practised in the territory of a State Party, the Committee shall invite that State Party to co-operate in the examination of the information and to this end to, submit observations with regard to the information concerned.

2 — Taking into account any observations which may have been submitted by the State Party concerned, as well as any other relevant information available to it, the Committee may, if it decides that this is warranted, designate one or more of its members to make a confidential inquiry and to report to the Committee urgently.

3 — If an inquiry is made in accordance with paragraph 2 of this article, the Committee shall seek the co-operation of the State Party concerned. In agreement with that State Party, such an inquiry may include a visit to its territory.

4 — After examining the findings of its member or members submitted in accordance with paragraph 2 of this article, the Committee shall transmit these findings to the State Party concerned together with any comments or suggestions which seem appropriate in view of the situation.

5 — All the proceedings of the Committee referred to in paragraphs 1 to 4 of this article shall be confidential, and at all stages of the proceedings have been completed with regard to an inquiry made in accordance with paragraph 2, the Committee may, after consultations with the State Party concerned, decide to include a summary account of the results of the proceedings in its annual report made in accordance with article 24.

Article 21

1 — A State Party to this Convention may at any time declare under this article that it recognizes the competence of the Committee to receive and consider communications to the effect that a State Party claims that another State Party is not fulfilling its obligations under this Convention. Such communications may be received and considered according to the procedures laid down in this article only if submitted by a State Party which has made a declaration recognizing in regard to itself the competence of the Committee. No communication shall be dealt with by the Committee under this article if it concerns a State Party which has not made such a declaration. Communications received under this article shall be dealt with in accordance with the following procedure:

(a) If a State Party considers that another State Party is not giving effect to the provisions of this Convention, it may, by written communication, bring the matter to the attention of that State Party. Within three months after the receipt of the communication the receiving State shall afford the State which sent the communication an explanation or any other statement in writing clarifying the matter, which should include, to the extent possible and pertinent, reference to domestic procedures and remedies taken, pending or available in the matter;

(b) If the matter is not adjusted to the satisfaction of both States Parties concerned within six months after the receipt by the receiving State of the initial communication, either State shall have the right to refer the matter to the Committee, by notice given to the Committee and to the other State;

(c) The Committee shall deal with a matter referred to it under this article only after it has ascertained that all domestic remedies have been invoked and exhausted in the matter, in conformity with the generally recognized principles of international law. This shall not be the rule where the application of the remedies is unreasonably prolonged or is unlikely to bring effective relief to the person who is the victim of the violation of this Convention;

(d) The Committee shall hold closed meetings when examining communications under this article;

(e) Subject to the provisions of subparagraph (c), the Committee shall make available its good offices to the States Parties concerned with a view to a friendly solution of the matter on the basis of respect for the obligations provided for in this Convention. For this purpose, the Committee may, when appropriate, set up and *ad hoc* conciliation commission;

(f) In any matter referred to it under this article, the Committee may call upon the States Parties concerned, referred to in subparagraph (b), to supply and relevant information;

(g) The States Parties concerned, referred to in subparagraph (b), shall have the right to be represented when the matter is being considered by the Committee and to make submissions orally and/or in writing;

(h) The Committee shall, within twelve months after the date of receipt of notice under subparagraph (b), submit a report:

(i) If a solution within the terms of subparagraph (e) is reached, the Committee shall confine its report to a brief statement of the facts and of the solution reached;

(ii) If a solution within the terms of subparagraph (e) is not reached, the Committee shall confine its report to a brief statement of the facts; the written submissions and record of the oral submissions made by the States Parties concerned shall be attached to the report.

In every matter, the report shall be communicated to the States Parties concerned.

2 — The provisions of this article shall come into force when five States Parties to this Convention have made declarations under paragraph 1 of this article. Such declarations shall be deposited by the States parties with the Secretary-General of the United Nations, who shall transmit copies thereof to the other States Parties. A declaration may be withdrawn at any time by notification to the Secretary-General. Such a withdrawal shall not prejudice the consideration of any matter which is the subject of a communication already transmitted under this article; no further communication by any state party shall be received under this article after the notification of withdrawal of the declaration has been received by the Secretary-General, unless the State Party concerned has made a new declaration.

Article 22

1 — A State Party to this Convention may at any time declare under this article that it recognizes the competence of the Committee to receive and consider communications from or on behalf of individuals subject to its jurisdiction who claim to be victims of a violation by a State Party of the provisions of the Convention. No communication shall be received by the Committee if it concerns a State Party which has not made such a declaration.

2 — The Committee shall consider inadmissible any communication under this article which is anonymous or which it considers to be an abuse of the right of submission of such communications or to be incompatible with the provisions to this Convention.

3 — Subject to the provisions of paragraph 2, the Committee shall bring any communications submitted to it under this article to the attention of the State Party to this Convention which has made a declaration under paragraph 1 and is alleged to be violating any provisions of the Convention. Within six months, the receiving State shall submit to the Committee written explanations or statements clarifying the matter and the remedy, if any, that may have been taken by that State.

4 — The Committee shall consider communications received under this article in the light of all information made available to it by or on behalf of the individual and by the State party concerned.

5 — The Committee shall not consider any communications from an individual under this article unless it has ascertained that:

(a) The same matter has not been, and is not being, examined under another procedure of international investigation or settlement;

(b) The individual has exhausted all available domestic remedies; this shall not be the rule where the application of the remedies is unreasonably prolonged or is unlikely to bring effective relief to the person who is the victim of the violation of this Convention.

6 — The Committee shall hold closed meetings when examining communications under this article.

7 — The Committee shall forward its views the State Party concerned and to the individual.

8 — The provisions of this article shall come into force when five States Parties to this Convention have made declarations under paragraph 1 of this article. Such declarations shall be deposited by the States Parties with the Secretary-General of the United Nations, who shall transmit copies thereof to the other States Parties. A declaration may be withdrawn at any time by notification to the Secretary-General. Such a withdrawal shall not prejudice the con-

sideration of any matter which is the subject of a communication already transmitted under this article; no further communication by or on behalf of an individual shall be received under this article after the notification of withdrawal of the declaration has been received by the Secretary-General, unless the State Party has made a new declaration.

Article 23

The members of the Committee and of the *ad hoc* conciliation commissions which may be appointed under article 21, paragraph 1 (e), shall be entitled to the facilities, privileges and immunities of experts on mission for the United Nations as laid down in the relevant sections of the Convention on the Privileges and Immunities of the United Nations. (*)

Article 24

The Committee shall submit an annual report on its activities under this Convention to the States Parties and to the General Assembly of the United Nations.

PART III

Article 25

- 1 — This Convention is open for signature by all States.
- 2 — This Convention is subject to ratification. Instruments of ratification shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Article 26

This Convention is open to accession by all States. Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Secretary-General of the United Nations.

Article 27

- 1 — This Convention shall enter into force on the thirtieth day after the date of the deposit with the Secretary-General of the United Nations of the twentieth instrument of ratification or accession.
- 2 — For each State ratifying this Convention or acceding to it after the deposit of the twentieth instrument of ratification or accession, the Convention shall enter into force on the thirtieth day after the date of the deposit of its own instrument of ratification or accession.

Article 28

- 1 — Each State may, at the time of signature or ratification of this Convention or accession thereto, declare that it does not recognize the competence of the Committee provided for in article 20.
- 2 — Any State Party having made a reservation in accordance with paragraph I of this article may, at any time, withdraw this reservation by notification to the Secretary-General of the United Nations.

Article 29

- 1 — Any State Party to this Convention may propose an amendment and file it with the Secretary-General of the United Nations. The Secretary-General shall thereupon communicate the proposed amendment to the States Parties with a request that they notify him whether they favour a conference of States Parties with a request that they notify him whether they favour a conference of States Parties for the purpose of considering and voting upon the proposal. In the event that within four months from the date of such communication at least one third of the States parties favours such a conference, the Secretary-General shall convene the conference under the auspices of the United Nations. Any amendment adopted by a majority of the States Parties present and voting at the conference shall be submitted by the Secretary-General to all the States Parties for acceptance.
- 2 — An amendment adopted in accordance with paragraph I of this article shall enter into force when two thirds of the States Parties to this Convention have notified the Secretary-General of the United Nations that they have accepted it in accordance with their respective constitutional processes.

3 — When amendments enter into force, they shall be binding on those States Parties which have accepted them, other States Parties still being bound by the provisions of this Convention and any earlier amendments which they have accepted.

Article 30

1 — Any dispute between two or more States Parties concerning the interpretation or application of this Convention which cannot be settled through negotiation shall, at the request of one of them, be submitted to arbitration. If within six months from the date of the request for arbitration the Parties are unable to agree on the organization of the arbitration, any one of those Parties may refer the dispute to the International Court of Justice by request in conformity with the Statute of the Court.

2 — Each State may, at the time of signature or ratification of this Convention or accession thereto, declare that it does not consider itself bound by paragraph 1 of this article. The other States Parties shall not be bound by paragraph 1 of this article with respect to any State Party having made such a reservation.

3 — Any State Party having made a reservation in accordance with paragraph 2 of this article may at any time withdraw this reservation by notification to the Secretary-General of the United Nations.

Article 31

1 — A State Party may denounce this Convention by written notification to the Secretary-General of the United Nations. Denunciation becomes effective one year after the date of receipt of the notification by the Secretary-General.

2 — Such a denunciation shall not have the effect of releasing the State Party from its obligations under this Convention in regard to any act or omission which occurs prior to the date at which the denunciation becomes effective, nor shall denunciation prejudice in any way the continued consideration of any matter which is already under consideration by the Committee prior to the date at which the denunciation becomes effective.

3 — Following the date at which the denunciation of a State Party becomes effective, the Committee shall not commence consideration of any new matter regarding that State.

Article 32

The Secretary-General of the United Nations shall inform all States Members of the United Nations and all States which have signed this Convention or acceded to it of the following:

- a) Signatures, ratifications and accessions under articles 25 and 26;
- b) The date of entry into force of this Convention under article 27 and the date of the entry into force of any amendments under article 29;
- c) Denunciations under article 31.

Article 33

1 — This Convention, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

2 — The Secretary-General of the United Nations shall transmit certified copies of this Convention to all States.

Beyan :

The Government of Turkey declares, pursuant to article 21, paragraph 1, of the Convention that it recognizes the competence of the Committee against Torture to receive and consider communications to the effect that a State party is not fulfilling its obligations under the Convention.

The Government of Turkey declares, pursuant to article 22, paragraph 1, of the Convention that it recognizes the competence of the Committee against Torture to receive and consider communications from or on behalf of individuals subject to its jurisdiction who claim to be victims of a violation by a State party of the provisions of the Convention.

İhtirazi Kayıt :

The Government of Turkey declares in accordance with article 30 paragraph 2, of the Convention, that it does not consider itself bound by the provision of paragraph 1 of this article.